

Laulu kuuluu kirkkotiellä!

Kansanlaulukirkon toteuttaminen
kolmiäänisellä sekakuorolla

Musiikin koulutusohjelma
Musiikkipedagogi
Opinnäytetyö
8.5.2011

Kaisa Sidoroff

TIIVISTELMÄSIVU

Koulutusohjelma Musiikki		Suuntautumisvaihtoehto Musiikkipedagogi	
Tekijä Kaisa Sidoroff			
Työn nimi Laulu kuuluu kirkkotiellä! – Kansanlaulukirkon toteuttaminen kolmiäänisellä sekakuorolla			
Työn ohjaaja/ohjaajat Annu Tuovila			
Työn laji Opinnäytetyö		Aika 8.5.2011	Numeroidut sivut + liitteiden sivut 24 + 13
<p>Opinnäytetyössä tutkitaan Kaija Eerolan ja Anna-Mari Kaskisen kokoamaa Kansanlaulukirkko-jumalanpalvelusta. Kansanlaulukirkko on jumalanpalvelus, jonka musiikki perustuu suomalaiseen kansanlaulu-perinteeseen.</p> <p>Tässä työssä on selvitetty Kansanlaulukirkon historiaa Kaija Eerolan haastattelun perusteella. Lisäksi havainnollistetaan Kansanlaulukirkon toteuttamista omien kokemusten perusteella. Kaikki Kansanlaulukirkon laulut sovitettiin kolmiääniselle sekakuorolle (sopraano, altto, baritoni) tätä opinnäytetyötä varten. Opinnäytetyössä on esitelty sovitustyön ideoita ja kaikki sovitukset ovat kokonaisuudessaan työn liitteenä. Lopuksi pohditaan lyhyesti erilaisia Kansanlaulukirkon toteuttamisen mahdollisuuksia sekä jumalanpalveluksissa että muussa käytössä.</p>			
Teos/Esitys/Produktio			
Säilytyspaikka Helsingin Konservatorion ja Metropolia Ammattikorkeakoulun yhteinen kirjasto / Ruoholahti, Helsinki			
Avainsanat kansanlaulukirkko, jumalanpalvelus, messu, hengellinen musiikki, sovittaminen			

Degree Programme in Music		Specialisation Music Education
Author Kaisa Sidoroff		
Title Hear Them Sing! Folk Song Service for a Three-Part Mixed Choir		
Tutor(s) Annu Tuovila		
Type of Work Bachelor's Thesis	Date 8.5.2011	Number of pages + appendices 24 + 13
<p>Abstract</p> <p>In my thesis I study a folk song service called <i>Kansanlaulukirkko</i> which is a service consisting of music based on finnish folk songs with new spiritual lyrics.</p> <p>I've studied the history of <i>Kansanlaulukirkko</i> by interviewing its editor Kaija Eerola. I have also looked into the possibility of the use of <i>Kansanlaulukirkko</i> as a form of church service in Munkkivuori parish in Helsinki.</p> <p>Due to the lack of male voices in my choir I had to arrange all songs for a three-part choir. These arrangements are included in the appendix. In my thesis I've also described the process of making these arrangements.</p> <p><i>Kansanlaulukirkko</i> has become very popular in Finland. Even for people who don't come to church that often it is easy to take part in the service because the melodies are familiar. This thesis offers musical solutions and ideas for putting this service in to practice.</p>		
Work / Performance / Project		
Place of Storage Metropolia University of Applied Sciences / Ruoholahti Library		
Keywords spiritual music, church service, choir, arrangement		

Sisällys

1 Johdanto	2
2 Kansanlaulukirkon taustaa	4
3 Projektina Kansanlaulukirkko	6
3.1 Kansanlaulumessu Munkkivuoren seurakunnassa	6
3.2 Kansanlaulukirkon järjestäjän muistilista	9
4 Laulujen sovittaminen kolmiääniselle kuorolle	10
4.1 Sovitusten periaatteita	10
4.2 Kansanlaulukirkon laulut kolmiäänisinä sovituksina	11
5 Kansanlaulukirkon toteuttaminen messun yhteydessä	17
5.1 Messun kulku Munkkivuorella keuhällä 2010	17
5.2 Huomioita messun ja Kansanlaulukirkon yhdistämisestä	20
6 Musiikilliset mahdollisuudet Kansanlaulukirkon toteuttamisessa	21
7 Lopuksi	22
Lähteet	24
Liitteet	

1 Johdanto

Messu on seurakunnan yhteinen juhla, jossa kristityt kokoontuvat sanan ja sakramentin äärelle. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon jumalanpalvelukset pohjaavat Raamatun lisäksi vanhan kirkon traditioon ja luterilaiseen tunnustukseen. Suomalainen luterilainen messu tunnistetaan myös virsilaulun perinteestä ja musiikin vahvasta asemasta. (Kirkkohallitus 2009, vii.)

Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa toimitettiin 1990-luvulla jumalanpalvelusuudistus: mm. messusävelmistöt uudistettiin. Vähenevien kirkollisveronmaksajien maassa on myös jatkuvasti etsitty uusia keinoja saada ihmiset innostumaan seurakunnan yhteisestä juhlasta. Monenkirjavat nk. erityismessut ovat nykyisin selviö lähes jokaisen seurakunnan elämässä. Osa erityismessuista vietetään kirkkokäsikirjan mukaisin sävelmäsarjoin mutta tietyn tyyllisellä musiikilla höystettynä, kuten esimerkiksi Pop-messu ja Metallimessu. Tuomasmessu ja Taizé-messu puolestaan ovat esimerkkejä messuista, joissa musiikki rakentuu muun kuin virsien ja kirkkokäsikirjan liturgisten sävelmien varaan.

Tutustuin Kansanlaulukirkkoon työssäni kanttorina ensimmäisen kerran Hakunilan seurakunnassa, jossa vietimme Pyhän Annan lastenkirkon 40-vuotisjuhlamessua kansanlaulukirkon sävelin. Tutut kansansävelmät oli mielestäni saatu raikkaasti puettua

hengelliseen asuun. Koin, että seurakuntalaisten oli helppo yhtyä lauluihin, kun sävelmät tulivat ikään kuin selkärangasta.

Kansanlaulukirkko oikeastaan jatkaa vanhaa perinnettä kansalle tuttujen sävelmien käyttämisestä hengellisen tekstin laulamissa. 1600-luvulta aina 1900-luvun alkukymmenille asti Suomessa painettiin paljon hengellisiä arkkiveisuja, jotka kirjoitettiin ennalta tunnettujen laulujen sävelmiin (Niinimäki 2007, 18 ja 99). Toisaalta maallisissa arkkiveisuissa hyödynnettiin ahkerasti tuttuja virsisävelmiä, joten periaate uuden yhdistämisestä tuttuun oppimisen helpottamiseksi toimi myös hengellisen muuntumisessa maalliseksi (Niinimäki 2007, 8). Myös Martti Luther hyödynsi virsissään kansalle jo tuttuja melodioita, esimerkiksi virren Enkeli taivaan alkuperäinen sävelmä, joka poikkeaa nykyisin käytössä olevasta, oli siihen aikaan yleisesti tuttu kansansävelmä (Väinölä 2008, 35).

Kokemukseni Pyhän Annan lastenkirkossa innoitti minua nykyisessä virassani toteuttamaan vastaavanlaisen jumalanpalveluksen, joka toisi myös vaihtelua Munkkivuoren seurakunnan messuelämään. Kansanlaulukirkko toteutettiin nimellä Kansanlaulumessu Munkkivuoren kirkossa Hyvän Paimenen sunnuntaina (2. sunnuntai pääsiäisestä) 18.4.2010. Musiikista tuolloin vastasivat lisäkseni kirkkokuoro sekä Annika Fuhrmann, joka soitti jouhikkoa ja viulisti Virva Kukka Saari. Perhe- ja päiväkerholaiset olivat koristelleet kirkon askartelemillaan lampaila, ja messun toteutukseen osallistui suuri joukko seurakunnan työntekijöitä. Messu keräsi mukavasti väkeä ja palaute seurakuntalaisilta oli myönteistä kannustaen jatkamaan samantyyppisten jumalanpalvelusten toteuttamista.

Opinnäytetyöhöni olen koonnut messua varten tekemäni sovitukset kansanlaulukirkon lauluista kolmiääniselle kuorolle. Lisäksi olen haastatellut Seurakuntien Lapsityön Keskuksen eläkkeelle jäänyttä musiikkisihteeriä Kaija Eerolaa Kansanlaulukirkon syntyvaiheista, joita ei muualla ole vielä valotettu. Haluankin tässä kiittää Kaijaa kaikesta avusta! Opinnäytetyössäni pohditaan myös erilaisia Kansanlaulukirkon toteuttamisen mahdollisuuksia.

2 Kansanlaulukirkon taustaa

Kansanlaulukirkko-vihkonen julkaistiin ensimmäisen kerran vuonna 2005. Julkaisunsa jälkeen sen suosio on ollut kasvussa: vuonna 2008 vihkosesta otettiin jo neljäs painos. Kuten nimestä voi lukea, Kansanlaulukirkko pohjaa musiikkinsa monille tuttuun kansanlauluperinteeseemme. Anna-Mari Kaskinen on sanoittanut ja Kaija Eerola sovittanut uudelleen vanhoja tuttuja kansanlauluja. Esimerkiksi *Täällä pohjantähden alla* onkin nyt esirukouslaulu *Auta, Herra, maailmaamme* ja *Arvon mekin ansaitsemme* saa toimia uskontunnustuksen pohjana laulussa *Uskon Isään taivaalliseen*. Vihkosessa laulut ovat yksiaanisessa muodossa sointumerkein varusteltuna.

SYNNINTUNNUSTUSLAULU
Herra, anna anteeksi
Suomalainen kansanlaulu

1. Her - ra, an - na an - teek - si syn - ti, jon - ka
Saa - vuut tän - ne al - haal - le, saa - vuut heik - kou -
teem - me. teem - me. Kris - tus, au - ta,
ar - mah - da, vie mei - dät uu - teen al - kuun.

2. Herra, anna anteeksi
kaikki vääryytemme.
Kylmyydestä sydämen
itse pääse emme.
Kristus, auta, armahda,
vie meidät uuteen alkuun.

3. Herra, anna anteeksi
kaikki vihan valta.
Päästä meidät pahasta,
säästä kuolemalta.
Kristus, auta, armahda,
vie meidät uuteen alkuun.

Sanat: Anna-Mari Kaskinen Sävelmä: Tuonne taakse metsämaan 9

Kuva 1. Synnintunnustuslaulu Kansanlaulukirkko-vihkosessa (Eerola 2004, 9).

Kansanlaulukirkon idea lähti muutamasta Anna-Mari Kaskisen runoilemasta laulusta, jotka Kaija Eerola kuuli Kaskisen runoillassa kotiseurakunnassaan Nummella talvella 2004. Laulut oli tehty Lohjalla samana vuonna vietettyyn palmusunnuntain messuun, jossa keskeistä olivat pelimanniyhtyeen säestämät laulut ja virret sekä kirkon keskikäytävällä tanssittu kansantanssi. Messuun osallistuneena ja siitä inspiroituneena Kaijalla kypsyi ajatus Kansanlaulukirkosta – omaan kansanlauluperinteeseen pohjaavasta musiikkijumalanpalveluksesta ilman tanssia. Ideasta innostui myös runoilija Kaskinen. (Eerola 2011.)

Kansanlaulukirkko kehittyi ideasta vihkoseksi vuodessa Kaija Eerolan ja Anna-Mari Kaskisen yhteisenä projektina, jota tukivat Seurakuntien Lapsityön Keskus ja Lasten Keskus. Sen liturginen muoto pohjautuu Eerolan aikaisemmin julkaistuihin kokoelmiin Vauvakirkko ja Lastenvirsikirkko. Tekstit valmistuivat kesän 2004 aikana, taittajen kanssa päästiin työskentelemään syksyllä 2004 ja valmiina vihkoset olivat vuoden 2005 valtakunnallisessa Pyhäkoulusymposiumissa tammikuussa. (Eerola 2011.)

Kansanlaulukirkkoon sisältyy yksitoista laulua. Sävelmiä Kaija Eerola etsi suomalaisista kansanlaulukokoelmista periaatteenaan, ettei niihin liity konkreettisia mielikuvia, jotka olisivat ristiriidassa tilaisuuden jumalanpalvelusluonteen kanssa. Näin pois karsiutuivat esimerkiksi laulut *Lapsuuden toverille* ja *Isontalon Antti ja Rannanjärvi*. Lopulliset sävelmät Eerola ja Kaskinen valitsivat yhdessä. Eerola kertoo pohtineensa tarkoin *Arvon mekin ansaitsemme* –sävelmän mukaan ottamista: "Itse epäilin eniten omaa ehdotustani Uskontunnustuslaulun sävelmäksi "Arvon mekin ansaitsemme". Mutta sävelmän jonkinlainen mahtipontisuus viehätti (- -) Tärkeää oli, että Anna-Mari hyväksyi tämän." (Eerola 2011.)

Kansanlaulukirkko lähti leviämään Suomen seurakuntaelämään erilaisten koulutustapahtumien myötä syksyllä 2004 (liite 1). Eläkkeelle jäänyt arkkipiispa Jukka Paarmakin otti Kansanlaulukirkon esille puheessaan valtakunnallisilla lapsityön neuvottelupäivillä Jyväskylässä jo 28.4.2005: "Kuten jo aiemmin mainitsin, seurakunnan kokoavan toiminnan kävijämäärät pienenevät ja että yksityisen spiritualiteetin ja yhteisöllisen spiritualiteetin välille tarvitaan sillanrakennusta. (- -) Tuore Kansanlaulukirkko, joka on täällä ollut esillä ja joka herättää jo nyt kiinnostusta ja uteliaisuutta, voisi tuoda kirkkoon ihan uusiakin kävijöitä." (liite 2)

Eerola nostaa esiin kaksi syytä Kansanlaulukirkon syntyyn:

1. Yhteisen laulamisen elvyttäminen.
2. Rohkaisu jumalanpalveluselämään osallistumiseen ja kotikirkon kynnyksen madaltaminen.

Erityisenä haaveena Eerolalla Kansanlaulukirkon toteuttamisessa on ollut toive kirkon tulemisesta kansan keskelle monenlaisine variaatioineen. Kansanlaulukirkko voidaan toteuttaa myös täysin maallikkovetoisesti. Jos ehtoollista ei vietetä, jumalanpalveluksen toimittajan ei välttämättä tarvitse olla pappi.

3 Projektina Kansanlaulukirkko

3.1 Kansanlaulumessu Munkkivuoren seurakunnassa

Munkkivuoren seurakunnassa huhtikuussa 2010 järjestetty kansanlaulumessu lähti omasta aloitteestani. Halusin tuoda seurakunnan viikoittaiseen jumalanpalveluselämään lisäväriä ja yrittää tavoittaa niitä seurakuntalaisia, jotka eivät tavalliseen messuun osallistu. Koska työyhteisömme oli vähälukuinen eli yhteensä 10 vakituista työntekijää, päävastuu uusien ideoiden toteuttamisesta jää yleensä idean esittäjälle. Näin ollen kansanlaulumessun¹ tapauksessa projektin organisointi ja toteutus oli suurimmaksi osaksi minun vastuullani eli toimin ikään kuin tämän jumalanpalveluksen tuottajana.

Idea messusta lähti kypsyymään syksyllä 2009, jolloin Metropolia Ammattikorkeakoulun opiskelijat Annika Fuhrmann ja Virva Kukka Saari esiintyivät Munkkivuoren kirkossa sunnuntai-illan musiikkihartaudessa kansanmusiikkipitoisella ohjelmalla. Annika soitti jouhikkoa ja Virva Kukka viulua. Tuolloin kysyin heiltä alustavasti kiinnostusta lähteä mukaan kansanlaulumessu-projektiin, jos sellainen toteutuu seurakunnassamme keväällä 2010. Heidän innostuksensa oli ensimmäinen askel eteenpäin projektin toteutumisessa.

Kun syksyllä 2009 työyhteisössämme suunnittelimme tulevan kevään toimintaa, esittelin ajatukseni kaikille: tavoitteenani oli toteuttaa kansanlaulumessu, jossa seurakunnan eri työalat olisivat mukana tavalla tai toisella. Idea saikin kannatusta ja ajankohdaksi valikoitui jokseenkin luontevasti 2. pääsiäisen jälkeinen sunnuntai, jolloin kirkkovuodessa on meneillään juhla-aika. Koska kyseisen sunnuntain tekstit liittyvät Hyvään Paimeneen, oli luontevaa pyytää lapsityötä hoitamaan kirkon koristelu. Nuorisotyön kautta messuun etsittäisiin avustajia ristin- ja kynttiläkantajiksi. Diakoniatyö lupasi huolehtia tekstin luvusta ja esirukouksesta. Alkuperäisenä ajatukseni oli myös, että kirkkokahvien tuotto olisi mennyt lähetystyön hyväksi, mutta lähetystoimikunta ei innostunut tälle ajatuksesta. Niinpä kirkkokahvien tuotto ohjattiin Yhteisvastuukeräyksen hyväksi.

¹ Huomautettakoon, että Kaija Eerola on tietoisesti valinnut jumalanpalveluksen nimeksi Kansanlaulukirkko – ei kansanlaulumessu (Eerola 2011). Munkkivuoren seurakunnassa Kansanlaulukirkkoa vietettiin kuitenkin messun yhteydessä ja mainonnassa tuolloin käytettiin nimitystä kansanlaulumessu. Siksi tässä luvussa puhutaan kansanlaulumessusta.

Työyhteisön näytettyä projektille vihreää valoa aloitin Kansanlaulukirkon laulujen sovittamisen kuorolle, sillä Kansanlaulukirkon lauluja ei ole julkaistu valmiina kolmiäänisinä sovituksina. Hakunilassa aikanaan vietetyssä messussa käytössämme olivat paikallisten kanttoreiden tekemät naiskuoro- ja neliääniset sekakuorosovitukset, mutta oma kuoroni on kolmiääninen miesten vähäisestä lukumäärästä johtuen. Alun perin myös Munkkivuoren seurakunnan lapsikuoron piti olla mukana messussa, mutta sen toiminta hiipui alkukevästä 2010 vetäjän muutettua yllättäen pois paikkakunnalta. Niinpä esilaulutehtävät jäivät yksin kirkkokuorolle. Laulujen harjoittelu aloitettiin jo tammikuussa. Viimeiset sovitukset valmistuivat vasta joitakin viikkoja ennen messua, mutta nekin ehdittiin vielä omaksua.

Varmistin heti tammikuussa myös Annika Fuhrmannin ja Virva Kukka Saaren mahdollisuuden osallistua messuun. Jouhikon ja viulun lisäksi halusin säestää itse lauluja harmonilla. Sellaista ei seurakuntamme kuitenkaan omista, joten käännyin Sibelius-Akatemian Kansanmusiikin osaston puoleen. Sieltä saimmekin matkaharmonin lainaksi messuviikonlopun ajaksi. Kyselin Sibelius-Akatemiasta myös kontrabasistia, mutta sellaista ei valitettavasti tällä kertaa löytynyt. Näin soittimistoksi messuun muodostui jouhikko-viulu-harmoni –trio. Jouhikon ääni vahvistettiin vielä mikrofonilla. Vaikka Munkkivuoren kirkko on kooltaan melko suuri, nämä kolme soitinta riittivät tällä kertaa mainiosti koko seurakunnan säestämiseen. Ehtoollisen aikana ja loppumusiikkina viulu ja jouhikko soittivat kansanmusiikkia: ehtoollisen aikana meditatiivista improvisointia ja loppumusiikkina hitaan marssin ristikulkueen poistuessa kirkosta. Erityisesti jouhikko herätti kiinnostusta ja ihastusta seurakuntalaisten keskuudessa. Muutama ihminen tuli messun jälkeen kertomaan omista muistoistaan soittimeen liittyen.

Kuoro ja soittajat harjoittelivat yhdessä messua edeltäneenä lauantaina. Nuotit olin toimittanut soittajille etukäteen, mutta laulujen rakenteista sovimme vasta harjoitusten yhteydessä ex tempore –pohjalta. Näin soittajille jäi runsaasti tilaa improvisointiin kunnon pelimannihengessä. Vaihtelua etsittiin mm. jättämällä välillä harmoni pois tai antamalla alkusoitto viulistin soolotehtäväksi. Koska oma kansanmusiikkitaustani oli lähes olematon, oli sitäkin tärkeämpää että messussa oli mukana kokeneempia kansanmuusikkoja. Heidän ajatuksensa ja osaamisensa olivat kullannarvoisia.

Munkkivuoren kirkossa musiikki messuissa esitetään yleensä urkuparvelta, mutta kansanlaulumessussa halusin sijoittaa sekä kuoron että soittajat kuoriin ikään kuin samalle tasolle muun kirkkokansan kanssa. Tästä tietenkin aiheutui hieman ongelmia, sillä Munkkivuoren kirkossa kuoriosaan ei ole suunniteltu tilaa kuorolle. Onneksi kirkon lukupulpetti on liikuteltava, joten sitä siirtämällä saimme juuri sopivasti tilaa kymmenelle laulajalle ja kolmelle soittajalle.

Noin kuukausi ennen messua pidimme yhdessä messun toteuttamiseen osallistuneiden työntekijöiden kanssa palaverin, jossa sovimme messun kulusta sekä muista käytännön asioista esimerkiksi vahtimestareiden työhön liittyen. Tähän palaveriin olin valmistellut ehdotuksen messun etenemisestä sekä miettinyt etukäteen mistä käytännön asioista tulisi vielä huolehtia ennen messua. Samassa yhteydessä esimerkiksi papit tekivät keskenään työnjaon (liturgi – avustava pappi). Viimeiset viillaukset yksityiskohtiin tehtiin messua edeltävällä viikolla.

Kanttorin tehtäväksi jäi monen pikkuasian hoito, kuten esimerkiksi Kansanlaulukirkkovihkosten tilaaminen ja leimaaminen seurakunnan tunnuksella, mainostekstien kirjoittaminen, virsien sanojen ja liturgisten sävelmien monistaminen seurakunnalle, harmonin nouto ja palautus, mikrofonien säätäminen ja soittajien palkkioista huolehtiminen.

Pyrin mainostamaan messua tavallista pontevammin. Perinteisten julisteiden ja lehti-ilmoitusten lisäksi kerroin tapahtumasta mm. seurakuntamme Keskiviikkokahvit – tapahtumassa, joka kerää viikoittain kymmeniä seurakuntalaisia tapaamaan toisiaan ja kuuntelemaan erilaisia esitelmiä. Messu nostettiin esille myös Kirkko ja kaupunki -lehden menovinkkipalstalla erillisellä kuvalla.

Kokonaisuutena projekti oli varsinkin näin ensimmäisellä kerralla kanttorille sangen työläs. Kirkkokuorolaisten, seurakuntalaisten ja työtoverien antama palaute kannustaa kuitenkin jatkossakin toteuttamaan vastaavanlaisia projektimesseja.

3.2 Kansanlaulukirkon järjestäjän muistilista

Kokemuksesta viisastuneena antaisin itselleni jatkossa seuraavanlaisen ohjeistuksen Kansanlaulukirkon järjestämistä varten:

1. Puitteet:

- Missä mittakaavassa kansanlaulukirkko toteutuu? Päämessun yhteydessä järjestettävä Kansanlaulukirkko vaatii enemmän järjestelyjä kuin johonkin muuhun aikaan järjestettävä, vaikka silloinkin vietettäisiin ehtoollista.
- Onko tilaisuus maallikkovetoinen jumalanpalvelus esimerkiksi luonnon keskellä vai papin johtama messu kirkkosalissa? Kumpikin vaatii omanlaisensa järjestelyt

2. Soittajat:

- Hanki tarvittaessa ammattiapua esimerkiksi Sibelius-Akatemian kautta.
- Viisikielinen kannel on myös toimiva säestyssoitin useissa lauluissa. Ota kantele haltuun!

3. Kuoro ja sovitukset:

- Jos tarvitset uusia sovituksia lauluista, työ on hyvä aloittaa noin kuukautta ennen kuin aloitat sovitusten harjoittelun kuoron kanssa.
- Kuoro tarvitsee harjoitusaikaa ainakin muutaman kuukauden riippuen laulujen määrästä. Kulkueläulu on hyvä osata ulkoa.
- Kun soittajat ovat ammattilaisia, riittää yksi harjoitus kuoron ja soittajien kanssa esimerkiksi edellisenä päivänä sekä pieni kertaus ennen jumalanpalvelusta.

4. Tilaisuuden mainostaminen:

- Perinteisten menetelmien lisäksi huomioi myös sosiaalisen median mahdollisuudet. Yhä useampi seurakuntalainen käyttää esimerkiksi Facebookia.
- Mainosta ajoissa! Useiden harvoin ilmestyvien lehtien ilmoitusten jättöajat voivat olla yllättävän varhaisia.
- Huolehdi itse tekstimuodoista, sen jälkeen delegoi eteenpäin.

5. Messun kulku:

- Delegoi mahdollisimman paljon tehtäviä jo etukäteen, jotta sinulle jää tarpeeksi aikaa musiikista huolehtimiseen.

6. Yhteistyössä on voimaa! Koeta saada mukaan mahdollisimman monia työaloja ja avustajia myös seurakuntalaisista, jotta jumalanpalveluksesta todella muodostuisi koko seurakunnan yhteinen juhla.

4 Laulujen sovittaminen kolmiääniselle kuorolle

4.1 Sovituksien periaatteita

Kuoron esilaulutehtävä Kansanlaulukirkossa korostuu erityisesti silloin, kun jumalanpalvelusta vietetään näillä sävelillä seurakunnassa ensimmäistä kertaa. Tehdäkseni esilaulutehtävästä kuitenkin kuorolaisille pelkkää melodialaulantaa mielekkäämmän, sovitin Kansanlaulukirkon laulut Munkkivuoren kirkkokuorolle kolmiääniseksi satsiksi – siis kahdelle nais- ja yhdelle miesäänelle. Lisäsin pariin lauluun sopraanoille vielä erillisen obligaton.

Sovituksissani pyrin mahdollisimman yksinkertaiseen, helposti omaksuttavaan satsiin. Koska sovitukset toimivat myös yhteislaulun pohjana, ne ovat pääosin luonteeltaan koraalimaisia. Käytännössä olen siis usein soinnuttanut laulut Kansanlaulukirkko-vihkosen sointumerkkien mukaan, kuitenkin toisinaan muutamien poikkeuksin lähinnä luodakseni värikkäämpää harmoniaa. Koska kirkkokuoroani tässä maassa vaivaa sama ongelma kuin monia muitakin sekakuoroja eli pula mieslaulajista, oli kolmiäänisyys käytännön sanelema ratkaisu. Jokaisen stemman ambituksessa olen pyrkinyt olemaan maltillinen, jotta myös kokemattomammat kuorolaulajat pystyvät osallistumaan laulamiseen. Sopraanon korkein sävel on kaksiviivainen es, miesääni puolestaan kulkee välillä suuren oktaavin G – pienen oktaavin h.

Kansanlaulukirkon lauluista lauloimme messussa kaikki muut paitsi vastauslaulun *Kiitämme nyt Raamatusta*. Olen kuitenkin sovittanut myös sen tätä opinnäytetyötä sekä myöhempää käyttöä varten. Kulkueläulu *Laulu kuuluu kirkkotiellä* ja esirukouslaulu *Auta, Herra maailmaamme* olivat messussa 18.4.2010 kuoron

soolotehtäviä, eivät yhteislauluja. Laulujen harjoittelemisen aloitimme vähitellen jo tammikuussa, jotta ne ehdittäisiin omaksua mahdollisimman hyvin.

4.2 Kansanlaulukirkon laulut kolmiäänisinä sovituksina

Kansanlaulukirkon laulut esitellään seuraavaksi Kansanlaulukirkko-vihkosen mukaisessa järjestyksessä. Sovitukset kokonaisuudessaan ovat tämän opinnäytetyön liitteessä 3.

Kansanlaulukirkon ensimmäinen laulu *Laulu kuuluu kirkkotiellä* on otsikoitu kulkuelauluksi. Tätä laulua voidaan siis laulaa esimerkiksi ristikulkueen saapuessa kirkkoon. Alkuperäinen sävelmä on kansanlaulusta *Kamanat kohottukohot* (Eerola 2005, 5).

Esimerkki 1. Kulkuelaulun alku.

Sovituksekseni käytin kalevalaisen laulun tapaa, jossa esilaulaja aloittaa säkeen ja muu ryhmä yhtyy lauluun viimeisellä tavulla säkeen lopussa. Vasta tätä opinnäytetyötä tehdessäni selvisi, että oikeastaan muun ryhmän pitäisi laulaa mukana esilaulajan säkeen *kaksi* viimeistä tavua – ja jopa jättää oma viimeinen sävel soimaan hetkeksi esilaulajan aloitettua uuden säkeen (Juutilainen 2006, 22). Kertosäe on joka kerralla samanlainen, mikä helpottaa myös laulun ulkoa oppimista kulkuekäyttöä varten. Kansanlaulukirkko-vihkosessa laulu on kirjoitettu D-duuriin, joka tuntui hieman matalalta mutta on käytännöllinen esimerkiksi kantelesäestystä ajatellen.

Jotta seurakunnan yhteislaulu pääsee messun alussa käyntiin, sovitin alkulauluun *Lähtekäämme laulamahan* kuorolle lisä-ääniä vasta toiseen ja kolmanteen säkeistöön. Sävelmänä tässä on kesäinen *Saunavihdät* (Eerola 2005, 7).

2. Lau - la - maan, lau - la - maan.
 3. Kiit - tä - mään, kiit - tä - mään.

2. Läh - te - kääm - me_ lau - la - maan on Her - ran_ ar - mo suu - ri.
 3. Läh - te - kääm - me_ kiit - tä - mään. Nyt Her - ra_ mei - tä kan - taa.

2. Lau - la - maan, lau - la - maan.
 3. Kiit - tä - mään, kiit - tä - mään.

Esimerkki 2. Alkulaulu, 2. ja 3. säkeistön alku.

Altot pääsevät laulamaan aluksi melodiaa, jota kehystävät sopraanon ja miesten pitkät sävelet. Puolivälissä laulua altto ja sopraano vaihtavat tehtäviä. Säestysäänien tekstin pyrin muokkaamaan niin, että siitäkin syntyy järkevä kokonaisuus. Toisessa säkeistössä säestävät äänet laulavat tekstin LAULAMAAN – KUTSUU HÄN ja kolmannessa puolestaan KIITTÄMÄÄN – UUDESTAAN. Pitkien äänten on tarkoitus toimia vastapainona liikkuvalla melodialla ja ne voikin esittää jopa hieman jokaista säveltä aksentoiden.

Synnintunnustuslaulu *Herra, anna anteeksi* on sovitettu *Tuonne taakse metsämaan* – sävelmään (Eerola 2005, 9). Jumalanpalveluksen oppaassa sanotaan yhteisestä ripistä seuraavaa: "Synnintunnustuksessa seurakuntalaiset tutkivat yhdessä itseään Jumalan sanan valossa." (Kirkkohallitus 2009, 4). Siksi tuntui luontevalta aloittaa kaikki säkeistöt unisonossa ja tuoda kuorolle omat stemmat vasta kertosäkeeseen, joka jälleen toistuu samanlaisena kaikissa kolmessa säkeistössä.

5
 Kris - tus, au - ta, ar - mah - da,

Esimerkki 3. Synnintunnustuslaulun kertosäkeen alku.

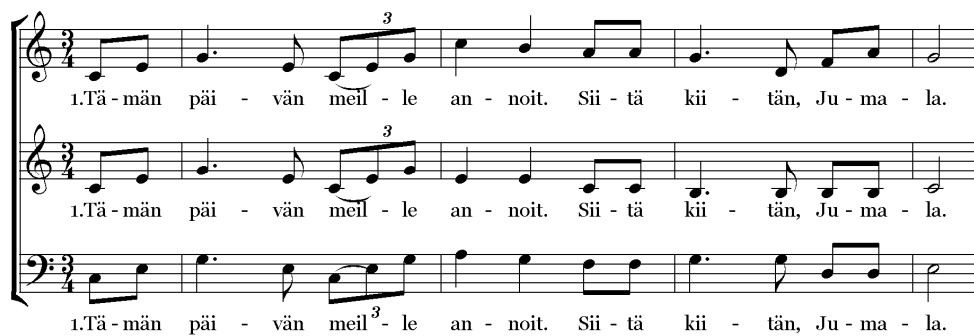
Synninpäästöä seuraa kiitoslaulu Pyhälle Kolminaisuudelle, kansanlaulukirkossa nimeltään *On ylistetty Herramme*. Tämän laulun sävelmänä on, ehkä hieman yllättäen, käytetty laulua *Tääll yksinäni laulelen* (Eerola 2005, 11). Mielenkiintoista on, että alun perin luonteeltaan hyvin surullinen laulu "Mä olen niin kuin lintunen, joka metsässä visertää, ei ole mulla turvaa eik' yhtään ystävää" on nyt saanut aivan uuden, ylistävän sävyn Anna-Mari Kaskisen tekstin myötä.

Kiitoslaulun luonteeseen sopi mielestäni lisätä sopraanoille obligato kolmanteen säkeistöön.

Esimerkki 4. Kiitoslaulun obligato.

Tämän päivän meille annoit on kansanlaulukirkossa otsikoitu päivän lauluksi. Tämä laulu siis korvaa päivän virren. Sävelmä *Kotimaani ompi Suomi* alkaa juhlavalla C-duurikolmisointuun pohjaavalla melodialla, joten tämäkin laulu sopii mielestäni aloittaa tahdin mittaisella unisonolla.

Esimerkki 5. Päivän laulun alku.

Kotimaani ompi Suomi on useissa lähteissä kuten Kansanlaulukirkko-vihkosessakin merkitty kansanlauluksi, mutta tutkimus on osoittanut, että sen tekijä on kälviäläissyntyinen Jooseppi Riippa, joka teki elämäntyönsä Yhdysvalloissa 1800-luvulla teologina, opettajana ja muusikkona (Pajamo 1999, 106).

Kirkkokäsikirjan mukaisessa messussa ensimmäistä lukukappaletta seuraa vastaus, jonka luonne on ilmentää "Jumalan puheen ja seurakunnan vastauksen vuorottelua" (Kirkkohallitus 2009, 12). Vastauksena voidaan käyttää psalmia, virttä, laulua, soitinmusiikkia tai hiljaista mietiskelyä. Kansanlaulukirkkoon on otettu mukaan erityinen vastauslaulu *Kiitämme nyt Raamatusta*. Luonteeltaan se vastaa ehkä messussa evankeliumin luvun jälkeen käytettyä virttä, jossa "seurakunta (--) pyytää Pyhän Hengen lahjaa kuullakseen oikein Jumalan sanaa" (Kirkkohallitus 2009, 16).

Sovitustehtävänä tämä vastauslaulu oli minulle hankalimmasta päästä, sillä sen sävelmä *Metsäniityn orvokkeja* oli minulle outo. Melodian alku, joka rakentuu pienen terassin alueella kulkevalle asteittaiselle kululle, kuitenkin inspiroi lopulta eräänlaiseen jäljittelyleikkiin äänien välillä. Koska sävelmä ei ole aivan tunnettu, voi olla tarpeen laulaa se ensin vain yksiaanisesti ja tuoda stemmat mukaan vasta kun seurakunnan laulu alkaa sujua varmemmin. Miesten stemmassa jokaisessa säkeistössä sanat muuntuvat hieman.

1. Kii - täm-me nyt Raa - ma-tus - ta, suu - ri Ju-ma - la. Au - ta et - tä.
 Tah - dot suu-ren rak - kau-te - si meil-le ker-to - a.

1. Kii - täm-me nyt Raa - ma-tus - ta, suu - ri Ju-ma - la. Et - tä.
 Tah - dot suu-ren rak - kau-te - si meil-le ker-to - a.

1. Kii - täm-me Raa-ma-tus - ta Ju-ma - la. Et - tä.
 Tah-dot rak-kau - te - si meil-le ker-to - a.

Esimerkki 6. Vastauslaulu.

Arvon mekin ansaitsemme -laulun kolmijakoinen sävelmä on Kansanlaulukirkossa sovitettu palvelemaan yhteistä uskontunnustusta laulussa *Uskon Isään taivaalliseen*. Tavallisessa messussa käytetään useimmiten yhdessä lausuttua Apostolista uskontunnustusta. Korostaakseni seurakunnan yhteistä lausumaa, on sovituksessani synnintunnustuksen tapaan laulun alku yksiaäninen.

1. Us - kon I - sään tai - vaal - li - seen, jo - ka kai - ken teh - nyt on,
 maan ja met - sät, puut ja lin - nut, kuun ja täh - det, au - rin - gon. Hän on

10
 mei - dät yh - teen tuo - nut, teh - tä - vi - ä meil - le suo - nut. Us - kon

Esimerkki 7. Uskontunnustuslaulu.

Kolehtilaulun sävelmään *On suuri sun rantas autius* (Eerola 2005, 19) on Sibelius-Akatemian kuoronjohdon professori Matti Hyökki tehnyt hyvin suosituksen sekakuorolle. Sen vaikutuksia on siis mahdollisesti havaittavissa omassa sovituksessa kolehtilaulusta *Oi Herra, ota lahjamme*. Sävelmän luonteeseen sopii mielestäni yksinkertaisuus. Siispä vain 2. ja 4. säkeistössä kuorolla on lisä-ääniä. Näin ollen kolehtilaulu voidaan laulaa myös vuorolauluna niin, että seurakunta laulaa säkeistöt 1 ja 3 ja kuoro säkeistöt 2 ja 4. Toisessa säkeistössä kaikki naiset laulavat melodiaa. Neljännessä säkeistössä on mahdollista ottaa mukaan obligato, jota yksi tai useampi sopraano laulaa a-vokaalilla.

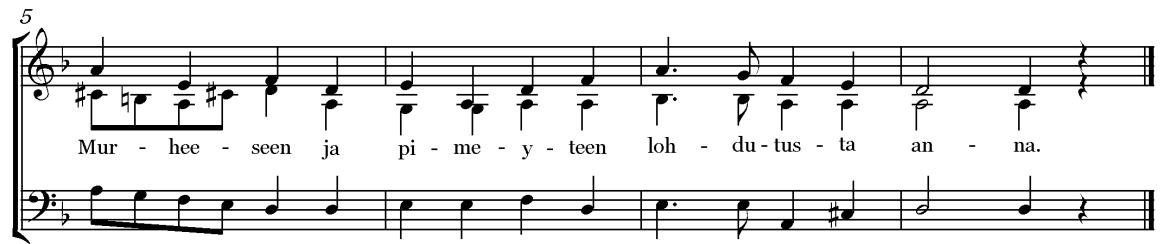
4. Aa...

2. Oi Her - ra, o - ta lah - jam - me, se vaa - ti - ma - ton on,
 4. Oi Her - ra, o - ta lah - jam - me ja o - ta mei - dät - kin.

Esimerkki 8. Kolehtilaulu, toisen ja neljännen säkeistön alku.

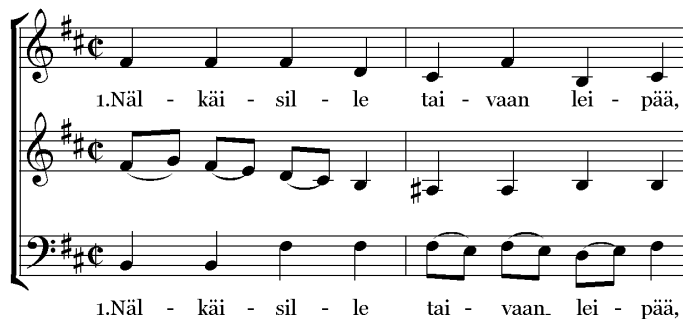
Esirukouslaulua *Auta, Herra, maailmaamme* on mahdollista käyttää paitsi itsenäisenä laulettuna rukouksena, myös jaksottamassa rukousta. *Täällä pohjantähden alla* – melodia tukee rauhallisuudessaan rukousta erinomaisesti. Tämä sovitus on tehty a cappella –ajatuksella. Säestystä ei välttämättä tarvita, sillä sävel lienee Kansanlaulukirkon tutuimpia. Myös soinnut poikkeavat hieman Kansanlaulukirkko-

vihkosen soinnutuksista, sillä tämä tuttu melodia tuntui mielestäni kaipaavaan maustekseen hieman värikkäämmän harmonian kuin mitä vihkosessa tarjotaan.

Esimerkki 9. Esirukouslaulu.

Ehtoollislaulua *Nälkäisille taivaan leipää* on mahdollista käyttää myös siunauslauluna, mikäli Kansanlaulukirkon yhteydessä ei vietetä ehtoollista (Eerola 2005, 22). Sävelmä *Tuuditan tulisoroista* ei ole kaikkein tutuimpia mutta hyvin helposti omaksuttavissa. Sovituksessani halusin tuoda kahdeksasosilla musiikkiin lisää virtaavuutta. Miesäänten stemmassa olen joutunut jälleen muokkaamaan tekstiä hieman sekä ensimmäisen että toisen säkeen lopussa. Lisäsin loppuun 1.- ja 2. maalit, jotta kertaus saisi hieman elävyyttä.

Esimerkki 10. Ehtoollislaulu.

Anna-Mari Kaskinen on kirjoittanut peräti kahdeksan säkeistöä loppulauluun *Lähdemme täältä päivään uuteen* (Eerola 2005, 24). Käytännössä kuitenkin ainoastaan säkeistön ensimmäinen lause muuttuu laulun edetessä. Melodia kulkee neljän ensimmäisen tahdin aikana oktaavin alalla, joten tuntui luontevalta jakaa se ensin altoille ja sitten sopraanoille laulettavaksi.

A: Päi - vään

1. Läh - dem-me tääl - tä päi - vään uu - teen, va - el - lam me päi - vään uu - teen. Näin

1. Tääl - tä
 (2. Myrs - ky)
 (3. Kris - tus)

Esimerkki 11. Loppulaulu, ensimmäinen säkeistö.

Miesäänen ensimmäinen sana määräytyy kussakin säkeistössä melodiassa ensimmäisen tahdin kolmannella iskulla alkavan sanan mukaisesti. Siis esimerkiksi kolmannessa säkeistössä, joka alkaa "Matkalla Kristus meitä johtaa", miesään laulavat "Kristus meitä johtaa".

5 Kansanlaulukirkon toteuttaminen messun yhteydessä

5.1 Messun kulku Munkkivuorella keuhällä 2010

Kansanlaulukirkko-vihko on toteutettu niin, että se voi toimia tarvittaessa seurakunnan käsiohjelmana jumalanpalveluksessa. Mukaan on otettu liturgisia osia perhemessun sävelmistöstä: alkusiunaus ja vuorotervehdys sekä rukouskehotus ja seurakunnan vastaus päivän rukoukseen. Sellaisenaan Kansanlaulukirkko-vihko näyttää noudattavan sanajumalanpalveluksen kaavaa mutta kuitenkin niin, että siihen on sisällytetty mahdollisuus siunausosaan tai ehtoolliseen. Kansanlaulukirkon yhdistäminen seurakunnan päämessuun sunnuntaina vaatii jonkin verran sekä messun että kansanlaulukirkon muokkaamista.

Kirkkojärjestyksessä säädetään, että yhteisessä "päiväjumalanpalveluksessa käytetään kirkolliskokouksen hyväksymää virsikirjaa ja messusävelmistöä" (KJ 2:5). Käytännön seurakuntaelämässä tästä tehdään kuitenkin poikkeuksia ja useimmiten nimenomaan jumalanpalveluksen elävöittämisen vuoksi. Munkkivuoren kirkon ensimmäisessä Kansanlaulukirkossa yhdistettiin kuitenkin Kansanlaulukirkko ja messu - lähinnä niin, että messun kaavassa Kansanlaulukirkko toimi lauluviikona.

Munkkivuoren kirkossa 18.4.2010 yhdistimme kansanlaulukirkon ja messun seuraavalla tavalla:

I JOHDANTO

1. Kulku laulu *Laulu kuuluu kirkkotiellä*, jonka aikana kuoro, soittajat ja messun toimittajat saapuvat kirkkoon ristikulkuessa.

2. Tervetulo toivotus ja ohjeita messun kulusta, liturgi.

3. Alkulaulu *Lähtekäämme laulamahan*

4. Alkusiunaus ja vuoro tervehdys I sävelmä sarjan mukaisesti.

Munkkivuoren seurakunnassa käytetään messussa I sävelmä sarjaa. Vaikka kansanlaulukirkko-vihkosessa onkin käytetty perhemessun sävelmiä, päädyimme tällä kertaa käyttämään seurakunnalle tutumpaa sävelmistä.

Alkusiunaus ja vuoro tervehdys sekä Jumalan Karitsa – hymni monistettiin seurakunnalle vihkosen väliin.

5. Johdant osanat, liturgi.

6. Yhteinen rippi.

Synnintunnustus laulu *Herra, anna anteeksi*.

Synnin päästö, johon seurakunta vastaa kolminkertaisella laulettu laamenella (sama kuin alkusiunauksen yhteydessä).

7. Kiitos laulu *On ylistetty Herramme*

8. Päivän rukous

II SANA

9. Lukukappale

10. Päivän virsi

Päivän virtenä käytettiin virttä 378 kirkkovuoden ajankohdan mukaisesti.

11. Evankeliumi

12. Laulu *Tämän päivän meille annoit*

Munkkivuoressa on messussa totuttu käyttämään ns. saarnavirttä eli virttä evankeliumin luvun jälkeen. Näin oli luonteva paikka olemassa yhdelle laululle ennen saarnaa. Tässä kohdassa olisi voinut käyttää myös laulua *Kiitämme nyt Raamatusta*, joka sanoitukseltaan olisi ollut ehkä jopa sopivampi kuin valittu *Tämän päivän meille annoit*. Päädyin tähän vaihtoehtoon siksi, että sen sävelmä oli tutumpi.

13. Saarna

14. Uskontunnustuslaulu *Uskon Isään taivaalliseen*

15. Ilmoitukset ja esirukous

Esirukous jaksoitettiin kuoron laululla *Auta, Herra, maailmaamme*.

III EHTOOLLINEN

16. Kolehti, jonka aikana laulu *Oi Herra, ota lahjamme*.

17. Ehtoollisrukous

Ehtoollisrukous toteutettiin kirkkoherran luvalla ajan säästämiseksi viikkomessun tapaan: rukousjakso, ehtoollisen asetussanat, rukousjakso, päätösylistys.

18. Isä meidän –rukous

19. Herran rauha

Seurakunnan laulettu vastaus on sama kuin vuoro-tervehdyksessä messun alussa.

20. Jumalan Karitsa –hymni

21. Ehtoollisen vietto

Ehtoollisen vieton aikana laulu *Nälkäisille taivaan leipää* sekä viulun ja jouhikon soittoa.

22. Kiitosrukous

IV PÄÄTÖS

23. Ylistys

Ylistyksenä käytettiin virttä 332.

24. Herran siunaus

25. Loppulaulu *Lähdemme täältä päivään uuteen*, säkeistöt 1-5.

26. Lähettäminen ja loppumusiikki, jonka aikana kuoro ja messun toimittajat poistuvat ristikulkuessa.

5.2 Huomioita messun ja kansanlaulukirkon yhdistämisestä

Kirkkojärjestys vaatii periaatteessa tietyn messusävelmistön ja kaavan käyttöä seurakunnan pääjumalanpalveluksessa. Tästä periaatteesta tehdään kuitenkin käytännön seurakuntaelämässä jatkuvasti poikkeuksia. Alun perin tarkoitukseni oli pohtia tässä opinnäytetyössä juuri kirkkokäsikirjan ohjeiden ja kansanlaulukirkon yhdistämisten problematiikkaa kirkkojärjestyksen kannalta. Keskusteltuani useiden kollegoiden kanssa tulin siihen tulokseen, että tällainen pohdinta on jossain määrin

turhaa. Poikkeukset ovat sallittuja kunhan messun perusosat johdanto, sana, ehtoollinen ja päätös ovat paikoillaan. Niiden alainen sisältö voi vaihdella poikkeustilanteissa.

Munkkivuorella 18.4.2010 vietetyssä messussa yhdistimme Kansanlaulukirkon käsikirjan kaavaan. Ongelmia aiheutui lähinnä messun pituudesta. Kun tarkoitus on houkutella mukaan perheitä ja kaikenikäisiä seurakuntalaisia, voidaan liian pitkäksi venyvällä jumalanpalveluksella aiheuttaa ennemminkin ahdistusta kuin innostusta. Messusta oli jo karsittu toinen lukukappale ja osia ehtoollisuusudesta eikä kaikkia Kansanlaulukirkon lauluja edes laulettu. Kyrie-hymni sekä Gloria jätettiin myös pois. Silti messumme kesti tuona huhtikuuisena sunnuntaina lähes puolitoista tuntia.

Kaija Eerola toivoo, että Kansanlaulukirkon yhteydessä käytettäisiin Harald Andersénin 1970-luvulla säveltämiä perhemessun liturgisia osia. Niitä voidaan laulaa myös kaikuna, mikä madaltaa kynnystä osallistua liturgisiin lauluosuuksiin. (Eerola 2011.) Sävelmät ovat löydettävissä nykyisen messusävelmistön neljännen sävelmäsarjan B-vaihtoehtoina.

6 Musiikilliset mahdollisuudet kansanlaulukirkon toteuttamisessa

Munkkivuoren kirkossa 18.4.2010 vietetyssä messussa musiikkia olivat toteuttamassa kirkkokuoro, jouhikon- ja viulunsoittaja sekä kanttori matkaharmonin äärellä. Urut eivät soineet tässä messussa lainkaan ja kuorokin oli tavallisuudesta poiketen sijoitettuna soittajien kanssa kirkon kuoriosaan kaiken kansan nähtäväksi.

Laulujen toteuttaminen ei vaadi suuria ponnisteluja. Vihkosen esipuheessa sanotaankin: "Jätämme nyt itsemme ja toinen toisemme hyvän Taivaan Isän huolenpitoon kirkossa, kotona, koulussa, iltanuotiolla – missä tahansa!" (Eerola 2005, 2). Näin ollen säestyssoittimeksi sopii vaikkapa kitara, kantele, piano tai harmonikka. Messukäytössä suosisin kuitenkin kansanmusiikkiin viittaavia soittimia enkä ehkä säestäisi näitä lauluja uruilla, jotka niin vahvasti linkittyvät kulttuurissamme virsisäestykseen.

Kansanlaulukirkkoa voi sopivasti höystää kansanmusiikilla esimerkiksi ehtoollisen aikana ja loppumusiikkina. Huomioitava on kuitenkin, että tässä jumalanpalveluksessa paino on nimenomaan seurakunnan osallistumisella tuttujen sävelmien kautta. Kansanmusiikkimessuja on sävelletty erikseen. Niiden toteuttamisessa seurakunta pääsee osallistumaan lähinnä kuuntelijoina.

Esilauluryhmän käyttäminen auttaa ja rohkaisee seurakuntaa osallistumaan yhteiseen laulamiseen. Koska sävelmät ovat tuttuja ja helposti omaksuttavissa, tällainen messu voisi olla vaikkapa kehittyvien laulajien ryhmien luonteva esiintymistehtävä.

7 Lopuksi

Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa on jo vuosikausia oltu huolissaan paitsi yhä vähenevästä kirkollisveronmaksajien määrästä myös seurakuntalaisten passiivisuudesta seurakunnan tilaisuuksissa. Lääkkeitä vaivaan on etsitty niin rukouksin kuin käytännön toiminkin. Yhtenä ratkaisukeinona on kehitetty erikoismessuja, joita on vietetty muun muassa massatapahtumien yhteydessä. Vietettiinpä syksyllä 2010 Helsingissä messua jopa sirkusteltassa Kaisaniemen puistossa. Osa erityismessuista on jäänyt elämään ja tavoittanut varmasti ihmisiä, joita tavallinen ja traditionaalinen sunnuntaiaamun messu ei kosketa.

Erityismessujen joukossa ovat myös korostuneet erityisesti nuorisolle suunnatut messut, kuten Pop-messu ja Metallimessu. Nämä messut eivät välttämättä kosketa ja tavoita yli viisikymmenvuotiaita ihmisiä. Eerola kirjoittaaakin: "Yli viisikymmppisten kirkonmenot on varmaankin arveltu menevän luontevasti ja itsestään messu-uudistuksen mukaan. Tämä aikuisväki tarvitsee kuitenkin omaan sielunmaisemaansa sopivia kirkonmenoja, joihin pystyy osallistumaan jännittämättä osaamistaan esim. kesäjuhlilla, urheilukentillä, seurataloilla, juhannuskokoilla, siis muuallakin kuin kotikirkossa. Uskoisin, että näiden sävelmien ja tekstien kautta osallistuja voi tuoda erilaiset koetut elämäntilanteet mukaan omaan hengelliseen elämäänsä synnin- ja uskontunnustuksineen, rukouksineen ja kiitoksineen." (Eerola 2011.)

Kansanlaulukirkon voima on yhtäältä tuttuudessa, toisaalta uutuudessa. Kuten sen esipuheessa sanotaan: "Tämä jumalanpalvelus voi auttaa meitä tutustumaan omaan

kansanperinteeseemme, juurimme, toisiimme ja itseemme. Mahdollisesti jo lapsuudessa laulettu sävelmät virittävät mieleemme kuunteluun, laulamiseen, liikkumiseen ja rukoilemiseen ajasta ja paikasta riippumatta.” (Eerola 2005, 2). Kynnys yhdessä laulamiseen on matalampi, kun lauluissa on jo puolet tuttua ainesta.

Tämän opinnäytetyön tekemisessä suurin ammatillinen hyöty minulle on ollut sovitusten tekemisestä. Nyt minulla on olemassa kirkkokuorolleni helposti omaksuttavaa nuottimateriaalia, jota voi käyttää myös muissakin tilanteissa kuin varsinaisen Kansanlaulukirkon yhteydessä. Hyödyllistä on ollut myös kirjata ylös tämän erityisen jumalanpalveluksen toteuttamisen vaiheita. Harvoin tulee ajatelleeksi, kuinka paljon työtä käsikirjan kaavasta poikkeavan messun toteuttaminen oikeastaan vaatii. Tässä tapauksessa työtunteja kertyi runsaasti jo pelkästään sovitusten laatimisesta. Opinnäytetyö on myös herätellyt miettimään, miten orjallisesti kirkkokäsikirjan messukaavoja kannattaa noudattaa, kun kyseessä on erityismessun toteuttaminen. Toisinaan on hyvä antaa käytännön ajaa kirjaimen ohi siinä mielessä, että kokonaisuus pysyy mielenkiintoisena. Uskon, että jumalanpalvelus palvelee tarkoitustaan parhaiten silloin, kun seurakuntalaiset kokevat saavansa sekä osallistua että ottaa vastaan. Kansanlaulukirkon tapauksessa osallistumisen kynnys on matala sävelmien tuttuuden vuoksi ja kun jumalanpalvelus on kokonaisuudessaan suurella sydämellä ja laadulla toteutettu, osallistujat myös saavat siitä paljon itselleen.

Itse aion jatkossa sisällyttää kansanlaulukirkon oman kirkkokuoroni jokavuotiseen ohjelmaan ja näin ollen osaksi uuden Munkkiniemen seurakunnan jumalanpalveluselämää. Aion myös tulevaisuudessa astella pitämään palvelu- ja vanhainkotihartauksia toisinaan Kansanlaulukirkko-vihkonen kädessäni.

Lähteet

Eerola, Kaija ja Kaskinen, Anna-Mari 2005: *Kansanlaulukirkko*. 4. painos. Helsinki: LASTEN KESKUS.

Eerola, Kaija 2011. Musiikkisihteeri (eläkkeellä). Seurakuntien Lapsityön keskus. Haastattelu sähköpostitse 31.1.-1.2.2011.

Erkkilä, Lasse, Tuovinen, Ulla ja Tuppurainen, Erkki (toim.) 2003: *Kirkkomusiikin käsikirja*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Juutilainen, Esa-Markku ja Kukkula, Tapio 2006: *Lukion musa 2 – Moniääninen Suomi*. WSOY Oppimateriaalit Oy.

Kirkkohallitus, Jumalanpalveluselämä ja musiikkitoiminta 2009: *Palvelkaa Herraa iloiten – Jumalanpalveluksen opas*. Suomen ev. lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2009:9. 3. uudistettu painos. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.

Kirkkojärjestys. Saatavilla www-muodossa
<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content344521>
 Luettu 24.3.2011

Niinimäki, Pirjo-Liisa 2007: *Saa veisata omalla pulskalla nuotillansa – Riimillisen laulun varhaisvaiheet suomalaisissa arkkiveisuissa 1643-1809*. Suomen Etnomusikologisen Seuran julkaisuja 14. Tampere: Tampereen yliopistopaino – Juvenes Print Oy.

Pajamo, Reijo 1999: *Lehti puusta variseepi: Suomalainen koululauluperinne*. Porvoo: WSOY – Kirjapainoyksikkö.

Väinölä, Tauno 2008: *Virsikirjamme virret*. Hämeenlinna: Kirjapaja – Karisto Oy.